

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 11

*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Правова держава: досвід, можливості,
механізми формування в сучасній Україні”,
м. Київ, МАУП, 24 квітня 2014 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 5 від 28.05.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
Ф. М. Медвідь, канд. філос. наук, проф.
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 11: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Правова держава: досвід, можливості, механізми формування в сучасній Україні”, м. Київ, 24 квіт. 2014 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова) [та ін.]. — 2014. — 362 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

ЗМІСТ

Шконда В. В. Правова культура як детермінанта правової держави	7	Вакуліч Т. М. Ціннісний потенціал сім'ї як фактор національної безпеки	56
Шилов Ю. О. Генезис права й держави у світлі історії православної державності слов'ян.....	10	Вакуліч Т. М., Карачевська О. Л. Віктимність жінки як прояв залежної поведінки.....	63
Підналий В. Л. Актуальні проблеми філософії права ..	13	Выровой В. И. Духовність в контексте соціального управління	66
Пригунов П. Я. Основні напрями та механізми реформування правоохоронних органів України	16	Головченко В. В. Критерії розмежування правових актів за ознаками їх нормативності.....	70
Юлдашев А. Х. Концепція реформування местної влади.....	19	Головченко В. В., Головченко О. В. Медична етика як потенційне джерело права.....	75
Заросило В. О. Щодо зміни системи охорони громадського порядку та громадської безпеки в Україні	27	Гольцов А. Г. Сучасний світовий порядок: міжнародно-правові проблеми забезпечення.....	80
Недюха М. П. Корупція як соціально-правова категорія.....	34	Колпаков В. М. Самоменеджмент як фактор формування управлінської еліти.....	84
Калашнікова Л. Є., Лисак Х. Є., Рильцев Є. В. Психосоціальні основи людини свідомої.....	39	Комаров В. А. Соціальна справедливість і пенсійне забезпечення в Україні	89
Александров Ю. В. Щодо інституту індивідуальної амністії.....	43	Костенко І. В. Особливості використання персональних даних в процесі інформаційно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів	94
Алієва-Барановська В. М. Проблеми нормативно-правового регулювання ЗЕД суб'єктів господарювання в умовах трансформаційних перетворень	45	Костенко І. В., Лужецький Р. Л. Проблеми насильства в сім'ї і заходи протидії такому насильству дільничним інспектором міліції	96
Бандурка А. С. Кібербулінг – новітня загроза інформаційній безпеці особи	49	Костюк Т. О. Формування державного апарату України в умовах становлення правової держави	99
Бірдул Л. В. Нормативно-правова база управління персоналом	52		

СУЧАСНИЙ СВІТОВИЙ ПОРЯДОК: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Становлення і розвиток української державності, вип. 11, с. 80–83

Світовий порядок у принципі має функціонувати як глобальна система, що ґрунтується на організації взаємодії у політичній, економічній, соціальній, культурно-інформаційній та інших сферах легітимних акторів міжнародних відносин, особливо суверенних держав, а також і недержавних акторів. Визначальною є, безумовно, підсистема політичних відносин, яка має бути “опорним каркасом” всього світового порядку. При цьому, в ідеалі, мають бути задоволені універсальні національні інтереси усіх держав світу, забезпечуватися мир, міжнародна безпека і рівноправний розвиток. У світі мають існувати й ефективно функціонувати процедури міждержавної співпраці, які відповідають інтересам громадян усіх країн. Особливо наголошується на необхідності забезпечення прав людини.

У геополітичній реальності певний світовий порядок створюється тими геополітичними акторами (або актором), які реально управляють глобальною геополітичною архітектурою, визначають “правила гри” на міжнародній арені, контролюють поведінку інших акторів.

Постбіполярний світовий порядок наприкінці ХХ ст. формувався за умов існування головного “полюса” — США. Проте прагнення США до забезпечення своєї однополярної гегемонії у світі зустрічало активну (а тим більше пасивну) опозицію навіть з боку колишніх союзників часів “холодної війни” — країн Західної Європи, які вже не відчували загрози зі Сходу і не бажали миритися з одноосібним диктатом з боку Америки. Дедалі зростала геоекономічна (а разом з нею і геополітична) могутність Китаю. З початку 2000-х років активізувалася імперська геополітика Російської Федерації. На регіональних лідерів з імперськими амбіціями де-факто перетворилися Індія та Бразилія. Таким чином, світовий порядок, на нашу думку, став зазнавати трансформації у бік фактично багатопольярного — неоімперського.

З погляду сучасного міжнародного права, головну роль у забезпеченні світового правопорядку має відігравати ООН як універсальна організація, яка при самому своєму створенні була покликана гарантувати мир та безпеку у світі. Проте система ООН вже морально застаріла, а докорінної

модернізації, попри численні проекти, не відбувається. Це, зрозуміло, в інтересах сучасних імперських геополітичних акторів, яким зручніше мати справу з іншими нечисленними подібними акторами, ніж з великою кількістю держав з їхніми різноманітними геополітичними інтересами і позиціями. Рада Безпеки ООН зберігається фактично як “клуб обраних”. Попри нібито демократичну систему функціонування, кожен з п'ятих постійних членів може застосувати своє право “вето” і, відповідно, заблокувати ухвалення небажаної для нього резолюції.

Таким чином, ухвалення, наприклад, рішення щодо проведення миротворчих операцій ООН залежить від консенсусу між новітніми імперіями. У випадках небезпечних ситуацій у “периферійних” країнах можлива зацікавленість провідних держав у врегулюванні конфліктів, оскільки збереження миру і стабільності на теренах ринків товарів і послуг слугує на користь їхнім геополітичним і гео економічним інтересам. З іншого боку, потужна імперська держава (чи коаліція) може використовувати аморфність і обмежену дієздатність сучасних міжнародних регуляторів для приборкування тих акторів, які намагаються чинити спротив їхній імперській геополітиці.

У новітню добу мали місце приклади застосування (на тих чи інших легітимних чи відносно легітимних засадах) військової сили на міжнародній арені. Операція “Буря в пустелі” була проведена багатонаціональними силами (на чолі з США) у січні-лютому 1991 р. на легітимних засадах — згідно з резолюцією РБ

ООН № 678 від 29 листопада 1990 р. А от операція НАТО “Союзна сила” проти Союзної Республіки Югославії у березні–червні 1999 р. була проведена Альянсом без відповідної резолюції РБ ООН. У жовтні–березні 2001 р. США та їхні союзники здійснюють легітимну воєнну операцію в Афганістані як покарання за терористичні акти 11 вересня 2001 р. Відомо, що в цій країні, згідно з резолюцією РБ ООН № 1386 від 20 грудня 2001 р., перебувають Міжнародні сили сприяння безпеці в Афганістані (ISAF), які, до речі, мають бути виведені у цьому році. Натомість у 2003 р. США та їхні союзники здійснили інтервенцію до Іраку вже без легітимних підстав. А воєнна операція в Лівії у березні 2011 р. була проведена відповідно до резолюції РБ ООН № 1973 від 17 березня 2011 р. (за особливо активної участі Франції, Великої Британії та США). До речі, при голосуванні за згадану вище резолюцію з постійних членів РБ ООН “утрималися” Росія та Китай, а з непостійних — Індія, Бразилія та Німеччина.

Тривалий час у багатополярному світі між провідними акторами зберігався певний консенсус щодо загальноприйнятих “правил гри на міжнародній арені”, оскільки це відповідало їхнім геополітичним інтересам. Проте очікування, що провідні гравці — “полюси” і надалі залишатимуться прибічниками переважно “м’якої” геополітики і без крайньої потреби не вдаватимуться до застосування “жорстких” (силових) засобів, не справдилися.

За нинішніх умов Північноатлантичний Альянс є найпотужнішою

(і дієздатною) у сучасному світі військово-політичною системою. Слід зазначити, що Нова Стратегічна Концепція НАТО “Активна участь, сучасна оборона” передбачає використання як політичних, так і воєнних засобів для подолання криз у всьому світі. При цьому НАТО демонструє готовність забезпечувати врегулювання воєнних конфліктів за допомогою своїх унікальних за технологічним рівнем збройних сил. Сучасна стратегія Альянсу передбачає застосування сучасних мережних технологій ведення воєнних операцій. Можливе застосування високоточної зброї, безпілотних літаків тощо. Вважалося, що війна дедалі більше набуватиме характеру поліційної акції. Планувалося формування глобальних поліційних сил для спільної боротьби “цивілізованих” країн світу з різними формами міжнародного тероризму.

Однак для дієвого протистояння воєнно-політичній експансії якоїсь із новітніх імперій зазначені вище поліційні акції не придатні. Тому світове співтовариство (якщо про нього можна вести мову) виявилось фактично безсилим, коли Російська Федерація у березні 2014 р. здійснила латентну агресію щодо суверенної України, територіальну цілісність якої вона мала гарантувати згідно з Будапештським меморандумом 1994 р. Під час проведення агресії вище керівництво Російської Федерації офіційно заявляло про те, що РФ не вводила свої збройні сили на територію Криму. За таких умов стороною конфлікту з владою України нібито виступало маріонеткове керівництво АР Крим, яке, зрозуміло,

насправді спиралося на російські “багнети”.

За такого несприятливого розвитку ситуації слід, на нашу думку, очікувати посилення безпекової складової європейської інтеграції. Найближчим часом можлива модернізація “Єврокорпусу” (при активній співпраці з НАТО). За умов протистояння з Російською імперією Євросоюз змушений буде або консолідуватися до дієздатнішої неоімперської структури, або погодитися на посилення ролі США у справі захисту європейської безпеки. При цьому слід очікувати на активізацію Північноатлантичного Альянсу в Європі, зменшення протиріч між “старими” і “новими” членами, зростання військових витрат держав НАТО. Це нагадує ситуацію часів “холодної війни”. Проте США мають нині вже меншу вагу в світовій економіці і, відповідно, менші можливості для одноосібних дій на світовій арені. З іншого боку, цей “виклик” може стимулювати реанімацію глобальної ролі США у світі і, відповідно, посилення однополярності. За такого розвитку глобальної геополітичної ситуації геоекономічні “центри” сучасного світу Японія та Німеччина змушені будуть збільшити своє співробітництво із США, безумовно, у ролі “молодших” партнерів. Слід також очікувати на активізацію імперської геополітики таких американських союзників, як Велика Британія та Франція.

Вважаємо, що Російська Федерація через дію санкцій з боку ЄС, США та інших розвинених країн може перетворитися на “ізольовану” імперію. А такий розвиток ситуації

має спрацювати на користь Китаю. “Піднебесна” отримає можливість посилити свій вплив на північного “сусіда”, який, за умов згорання співпраці з багатьма традиційними партнерами, змушений буде дедалі більше потрапляти в економічну залежність від Китаю. І останній зможе також активізувати свій вплив на Нову Центральну Азію, зокрема, на Казахстан, Киргизію, Таджикистан, витісняючи звідти РФ.

Отже, за таких змін на світовій арені необхідне формування дієвої системи міжнародної безпеки і планетарного порядку, що відповідатиме потребам усіх держав світу з точки зору забезпечення їхнього суверенітету. Міжнародно-правові гарантії мають бути підкріплені ефективними інструментами інститутів міжнародних організацій, насамперед, реформованої Організації Об’єднаних Націй.